

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD.411.3.5.2023

Pan
Mariusz Wydorski
Prezes Zarządu MEDPHARMA S.A.
Zakład Opieki Zdrowotnej MEDPHARMA S.A.,
ul. Jana Pawła II 5,
83-200 Starogard Gdański

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

D/23/510 „Wykonywanie obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży”.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Opieki Zdrowotnej MEDPHARMA S.A., ul. Jana Pawła II 5, 83-200 Starogard Gdański (dalej: „Spółka” lub „POZ”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariusz Wydorski, Prezes Zarządu, od 1 sierpnia 2021 r. W okresie objętym kontrolą funkcję kierownika jednostki poprzednio pełnili: Krzysztof Richert, Prezes Zarządu, od 30 czerwca 2016 r. do 31 lipca 2021 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowanie w sytuacji uchylania się od niego.2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży.
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2023 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych zarówno przed tym okresem jak i po nim, jeżeli miały wpływ na działalność jednostki w zakresie objętym kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	<ol style="list-style-type: none">1. Krzysztof Holli, Specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/178/2023 z 8 listopada 2023 r. <p>(akta kontroli str. 1-2, 4-11)</p>

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W POZ realizowano w latach 2021-2023 działania w celu przeprowadzenia obowiązkowych szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowano w sytuacji uchylania się od tego obowiązku.

Badanie dokumentacji 150 spraw wykazało, że sposób jej prowadzenia umożliwiał zawiadomienie w odpowiednim terminie zobowiązanych do zaszczepienia, mimo braku formalnej procedury w tym zakresie. Prawdłowo reagowano też w sytuacji uchylania się od ww. obowiązku, zgłaszając dane osób uchylających się do Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Starogardzie Gdańskim³. Objęte szczegółowym badaniem 75 szczepień z ww. 150 spraw przeprowadzono zgodnie z zasadami określonymi w § 7 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 18 sierpnia 2011 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych⁴ oraz § 10 Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych⁵. Każde ww. szczepienie wykonała osoba posiadająca kwalifikacje, określone w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz w § 9 ust. 1 rozporządzenia z 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych.

Czynności w zakresie ww. szczepień dokumentowano właściwie, dokonując odrębnych wpisów w karcie uodpornienia w zakresie nazwy i numeru serii szczepionki, co było zgodne z § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych.

W POZ sporządzano i terminowo przekazywano do PSSE roczne i kwartalne sprawozdania dotyczące obowiązkowych szczepień ochronnych. Brak dokumentów źródłowych do ww. sprawozdań, na który wpływ miała m.in. rotacja pacjentów oraz ręczne zliczanie danych z kart uodpornienia, uniemożliwiały jednak weryfikację prawidłowości ww. sprawozdań.

W POZ pracownicy Spółki realizowali profilaktykę dotyczącą korzyści z zaszczepienia dzieci i młodzieży oraz skutków niezaszczepienia, polegającą głównie na informowaniu o obowiązkowych i zalecanych szczepieniach ochronnych dzieci i młodzieży, zamieszczaniu plakatów i ulotek promujących szczepienia w pomieszczeniach POZ. W okresie objętym kontrolą realizowano obowiązkowe szczepienia ochronne dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień. Inne realizowane programy rządowe i samorządowe nie dotyczyły ww. szczepień, a np. Badań Profilaktycznych Dzieci w ramach realizacji programu opieki nad dzieckiem zdrowym w czasie prowadzonych bilansów zdrowia.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

³ Dalej: PSSE.

⁴ Dz. U. z 2022, poz. 2172, ze zm., dalej: „rozporządzenie w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych” – uchylone z dniem 1 października 2023 r.

⁵ Dz.U. poz.2077 ze zm. - obow. od dnia 1 października 2023 r. – dalej: „ rozporządzenie z 27 września 2023 r w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych.”.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁶ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Działania jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży oraz reagowanie w sytuacji uchylania się od niego.

Opis stanu faktycznego

1.1. Spółkę powołano aktem notarialnym (Repertorium „A” numer 4438/1998 z dnia 19 czerwca 1998 r. Przedmiotem działalności Spółki, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (dalej: „PKD”) jest m.in.:

- działalność szpitali (PKD-86.10.Z),
- praktyka lekarska ogólna (PKD-86.21.Z),
- praktyka lekarska specjalistyczna (PKD-86.22.Z),
- pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej (PKD-86.90),
- pozostałe pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane (PKD-85.59.B).

(akta kontroli str.12-78)

Liczba dzieci i młodzieży zapisanych do POZ⁷ w poszczególnych latach objętych kontrolą tj.: 2021, 2022 i 2023 r. wyniosła łącznie odpowiednio: 1957, 1810 i 1798, w tym w niżej wymienionych grupach wiekowych odpowiednio:

- a) w pierwszym roku życia: 225, 231 i 207,
- b) drugim roku życia: 291, 225 i 241,
- c) szóstym roku życia: 385, 342 i 324,
- d) 10. roku życia: 364, 355 i 326,
- e) 14. roku życia: 461, 408 i 414,
- f) 19. roku życia: 231, 249 i 286.

Liczba dzieci, których rodzice odmówili szczepień według stanu na koniec każdego roku objętego kontrolą⁸ wyniosła odpowiednio: jedno, zero i dwoje. POZ nie dysponował danymi dotyczącymi liczby dzieci i młodzieży zobowiązanych do szczepienia według stanu na 31 grudnia każdego roku objętego kontrolą, zaś posiadał dane dotyczące liczby dzieci i młodzieży zaszczepionych według stanu na 31 grudnia każdego roku objętego kontrolą, odpowiednio: 2 131, 2 005 i 2 863.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że dane dotyczące liczby niezaszczepionych dzieci pozyskiwano z poszczególnych kart uodpornienia. Z powodu braku konieczności gromadzenia danych co do przyczyny uchylania się od szczepień, Spółka nie gromadziła takich danych. Liczbę dzieci i młodzieży zaszczepionych w poszczególnych latach uzyskano z systemu komputerowego OpenCare, w którym Spółka prowadziła dokumentację medyczną. Dodał, że Spółka nie jest w stanie udzielić informacji dotyczącej ilości dzieci i młodzieży, które powinny być zostać zaszczepione w danym

⁶ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁷ Według danych wskazanych przez NFZ Pomorski Oddział Wojewódzki w Gdańsku w piśmie nr NFZ11-WSOZ-M-MW.6611.2.2024 z dnia 29 stycznia 2024 r., w odniesieniu do miejsca udzielania świadczeń przez POZ w Starogardzie Gdańskim przy Al. Jana Pawła II 5.

⁸ Zgodnie z imiennymi wykazami osób uchylających się od szczepień, dołączonymi do kwartalnych sprawozdań Spółki z obowiązkowych szczepień ochronnych wg informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie, sporządzonych za okres IV kwartału każdego roku objętego kontrolą. Ww. wykazy aktualizowano na dzień sporządzenia ww. sprawozdań, co szerzej opisano w pkt 1.3 wystąpienia pokontrolnego.

roku kalendarzowym⁹ – wynikało to z dużej rotacji zapisujących się i wypisujących z POZ-u, a system komputerowy OpenCare nie gromadził i nie generował takich danych.

(akta kontroli str. 96-114, 245-259, 431-453)

Prezes Zarządu poinformował, że w POZ, w okresie objętym kontrolą wyboru dzieci i młodzieży w celu zaszczepienia dokonywano według roczników. Wykaz szczepionek oraz roczniki dzieci podlegających szczepieniu wynikały z kalendarza szczepień, który ukazywał się co roku w Dzienniku Ustaw. Powyższe wytyczne Spółka otrzymywała również (drogą e-mailową) z PSSE. Rodziców/opiekunów prawnych noworodka informowano o obowiązku poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym przeciw chorobom zakaźnym podczas wizyty patronażowej¹⁰, a w przypadku dzieci starszych, informowano o ww. obowiązku podczas wizyty u lekarza POZ. Prawidłowość wykonywania ww. szczepień była kontrolowana co kwartał oraz rocznie przez PSSE. Powiadomianie rodziców/opiekunów prawnych dzieci odbywało się poprzez kontakt telefoniczny pielęgniarek z punktu szczepień z rodzicem/opiekunem prawnym. Jeśli ww. forma nie była skuteczna, wysyłano listownie zawiadomienie z: wyznaczonym terminem szczepienia, rodzajem szczepienia i wskazaniem lekarza kwalifikującego. Jeśli nie było odzewu na ww. formy wezwań, zgłaszano taki przypadek do PSSE. Powyższe czynności odnotowywano odręcznie w karcie uodpornienia. Przyjęte procedury obejmujące szczepienia ochronne stosowano w okresie objętym kontrolą. Powyższy proces był monitorowany przez lekarzy pediatrów jak i pielęgniarki POZ, a wyszczepialność kontrolowana przez PSSE. Dodał, że sposób prowadzenia dokumentacji medycznej w punkcie szczepień oraz notoryczna kontrola kart uodpornienia przez pielęgniarki umożliwiało wezwanie w odpowiednim terminie każdego zobowiązanego do szczepienia. Powyższy fakt dokumentowano odręcznym wpisem w karcie szczepień. Ponadto każdy lekarz pediatra pracujący na rzecz Spółki miał określoną pulę pacjentów, u których wykonywał szczepienia obowiązkowe i zalecane. Lekarze Ci byli w stałym kontakcie z pielęgniarkami z punktu szczepień, współpracowali z nimi i kontrolowali wyszczepialność. W przypadku, w którym pomimo zawiadomienia o terminie szczepienia nie zostało ono wykonane z powodu: zapomnienia, choroby, czy wyjazdu, pracownicy POZ przypominali (w formie telefonicznej lub listownej) o konieczności zaszczepienia pacjentów objętych obowiązkowym kalendarzem szczepień. Gdy rodzic/opiekun prawny odmawiał zaszczepienia dziecka, był proszony o złożenie podpisu pod specjalnym oświadczeniem, które wysłano do PSSE.

Powyższym realizowano działania mające na celu profilaktykę chorób polegające na informowaniu o obowiązku poddania się obowiązkowym szczepieniom ochronnym przeciw chorobom zakaźnym oraz o zalecanych szczepieniach ochronnych przeciw chorobom zakaźnym, do których zobowiązywał lekarzy POZ pkt 2 ppkt 2 i 4 załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 27 listopada 2019 r. w sprawie zakresu zadań lekarza podstawowej opieki zdrowotnej, pielęgniarki podstawowej opieki zdrowotnej i położnej podstawowej opieki zdrowotnej¹¹.

⁹ W oparciu o prowadzoną w POZ dokumentację: Księgę Ewidencji Noworodków i Badań Profilaktycznych Dzieci, Karty Uodpornienia oraz Harmonogram Szczepień Ochronnych rokrocznie otrzymywany z Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Starogardzie Gdańskim.

¹⁰ Oznacza wizytę w domu noworodka lub wizytę u lekarza POZ.

¹¹ Dz. U. z 2019 r., poz. 2335, dalej: rozporządzenie w sprawie zakresu zadań lekarza, pielęgniarki i położnej POZ.

Jedna z dwóch pielęgniarek ds. szczepień wyjaśniła, że sporządzała wykaz dzieci i młodzieży zobowiązanej do szczepień w okresie objętym kontrolą. Wykaz ten obejmował ilość kart uodpornienia w każdym roczniku objętym obowiązkiem szczepienia, zamieszczonym również w Księdze Ewidencji Noworodków i Badań Profilaktycznych Dzieci w punkcie szczepień. Dodała, że zapotrzebowanie na szczepionki sporządzała na podstawie ilości dzieci i młodzieży¹², dla których miały być przeznaczone w ramach szczepień ochronnych.

(akta kontroli str. 96-114, 454-457)

Badanie dokumentacji 150¹³ spraw wykazało, że:

- w POZ stosowano przyjętą zasadę wyznaczania dzieci, które należało szczepić oraz powiadamiania rodziców i opiekunów prawnych przez pielęgniarki ds. szczepień;
- sposób prowadzenia dokumentacji umożliwiał zawiadomienie w odpowiednim terminie zobowiązanych do zaszczepienia;
- informacje na temat przeprowadzonych obowiązkowych szczepień ochronnych oraz fakt poinformowania o obowiązku poddania się ww. szczepieniom odnotowywano, zgodnie z § 9 ust. 1 i 4 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz z § 12 ust. 1 i 3 rozporządzenia z 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych w karcie uodpornienia i dokumentacji medycznej prowadzonej w systemie elektronicznym;
- szczepienia 39 z 50 objętych badaniem spraw dzieci, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w kalendarzu szczepień w drugim roku życia¹⁴, przeprowadzono z użyciem szczepionek wysoko skojarzonych;
- wpisy¹⁵ w 150 kartach uodpornienia były dokonywane czytelnym pismem odręcznym, w odpowiednich jej częściach, w tym informacje w zakresie nazwy i numeru serii szczepionki;
- wystąpiło pięć przypadków niestawienia się¹⁶ na szczepienie dzieci, które powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w kalendarzu szczepień w drugim roku życia, pomimo poinformowania ich rodziców/opiekunów prawnych o terminie szczepienia. Przyczynę niestawienia się odnotowano w kartach uodpornienia. Wszystkie pięcioro z ww. dzieci zaszczepiono w nowym terminie;
- wystąpiły trzy¹⁷ przypadki odmowy zaszczepienia, które zgłoszono do PSSE.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że dwie odmowy zaszczepienia dzieci nastąpiły już w szpitalu po urodzeniu dzieci a w jednym przypadku w POZ po drugim roku życia dziecka (dziecko do drugiego roku życia było szczepione w POZ według kalendarza szczepień).

(akta kontroli str. 204-208, 245-259, 431-435)

¹² W oparciu o poszczególne karty uodpornień oraz Księgę ewidencji.

¹³ Po 50 wybranych spraw dzieci, które w poszczególnych latach objętych kontrolą, tj. 2021-2023 powinny zostać objęte szczepieniami przewidzianymi w kalendarzu szczepień odpowiednio: w drugim roku życia, w szóstym i 10. roku życia oraz z 14. i 19. roku życia. W probie nie wystąpiły przypadki dzieci przybyłych z innych krajów i przebywających w Polsce dłużej niż trzy miesiące.

¹⁴ W 16-18. miesiącu życia przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi – czwarta dawka, ostremu, nagminnemu porażeniu dziecięcemu (poliomyelitis) – trzecia dawka oraz inwazyjnemu zakażeniu *Haemophilus influenzae* typu B – czwarta dawka.

¹⁵ Dotyczące m.in. rodzaju, nazwy i numeru serii szczepionki, daty i miejsca jej podania.

¹⁶ Uzasadnione infekcją lub planowaną konsultacją neurologiczną.

¹⁷ Dwa przypadki dzieci, które powinno zostać objęte szczepieniem w drugim roku życia i jeden przypadek dziecka w szóstym roku życia.

Z badania ankietowego¹⁸ przeprowadzonego w trakcie kontroli wśród rodziców/opiekunów prawnych dzieci, którzy z różnych przyczyn zgłosili się na wizytę w POZ wynika, że:

- w 51 przypadkach rodzice/opiekunowie prawni posiadali wiedzę na temat obowiązkowych szczepień ochronnych;
- ww. wiedzę pozyskali od lekarza rodzinnego (51 przypadków) oraz z: mediów (18 przypadków), ulotek i plakatów w przychodni (6 przypadków), innych źródeł - internetu (1 przypadek);
- w żadnym z ww. 51 przypadków rodzice nie odmówili szczepienia dziecka;
- w 28 z ww. 51 przypadkach rodziców/opiekunów prawnych chcieliby, aby poszerzono zakres bezpłatnych szczepień obowiązkowych dzieci o inne szczepienia przeciwko chorobom zakaźnym, wskazując na szczepienia przeciwko meningokokom (dwa przypadki), ospie (siedem przypadków, szczepionkę 6 w 1 (cztery przypadki), wszystkie szczepienia (dwa przypadki) oraz grypie (jeden przypadek). W 13 przypadkach nie wskazano żadnego rodzaju szczepień;
- 3 z ww. 28 rodziców/opiekunów prawnych wskazało, że podjęło inicjatywę w ww. kierunku, nie wskazując jaka to była inicjatywa i do kogo skierowana.

(akta kontroli str. 115-116, 153-203)

1.2. Na podstawie dokumentacji medycznej 25 zaszczepionych dzieci w POZ w każdym roku objętym kontrolą (łącznie 75 spraw¹⁹), ustalono, że:

- w 74 z 75 przypadków przed szczepieniem przeprowadzono lekarskie badania kwalifikacyjne dzieci i młodzieży poprzedzające wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych przeciw chorobom zakaźnym z zachowaniem zasad określonych w § 7 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz w § 10 rozporządzenia z 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych tj. indywidualnie oraz w obecności osoby, która sprawowała prawną pieczę nad dzieckiem. W jednym przypadku rodzic dziecka nie wyraził zgody na ww. badanie kwalifikacyjne;
- czynności związane z dokonywaniem badań kwalifikacyjnych miały odzwierciedlenie w dokumentacji medycznej, w tym w systemie elektronicznym;
- w 14 z 75 przypadków lekarz przeprowadzający badanie kwalifikacyjne skierował dzieci na konsultacje specjalistyczne;
- obowiązkowe szczepienia ochronne we wszystkich sprawach przeprowadziły dwie pielęgniarki ds. szczepień, posiadające kwalifikacje określone w § 6 ust. 1 pkt 1 i 2 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz w § 9 ust. 1 rozporządzenia z 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych, tj. kurs w zakresie szczepień ochronnych²⁰ i co najmniej 6-miesięczną praktykę w zakresie przeprowadzania szczepień ochronnych;
- w dokumentacji określonej w § 9 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz w § 12 ust. 1 pkt 1 i 3 rozporządzenia z 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych

¹⁸ Przy pomocy 51 kart anonimowych ankiet.

¹⁹ Wybranych z dokumentacji badanej w ramach pkt nr 1.1 wystąpienia pokontrolnego.

²⁰ Odpowiednio Zaświadczenie: Nr 19/11/2006 z dnia 11 grudnia 2006 r. i Nr 138/96 z dnia 21 marca 1996 r.

szczepień ochronnych dokonano wpisów na temat przeprowadzonych szczepień²¹;

- wpisów w systemie elektronicznym dotyczących przeprowadzonego badania kwalifikacyjnego dokonano w dniu badania;
- wpisów w karcie uodpornienia dotyczących przeprowadzonego szczepienia, dokonano bezpośrednio po jego wykonaniu, do czego zobowiązywał § 10 ust. 1 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych oraz § 13 ust. 1 rozporządzenia z 27 września 2023 r. w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych.

Do POZ w okresie objętym kontrolą nie przekazano ze szpitala pustych karty uodpornień dzieci.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że gdyby karta uodpornienia nieprawidłowo została przesłana do POZ, po weryfikacji odesłana zostałaby do szpitala, z którego została przesłana wraz z protokołem przekazania karty.

(akta kontroli str. 79-95, 241-244, 431-435, 454-458)

1.3. W POZ sporządzano roczne sprawozdania ze szczepień ochronnych MZ-54²² za lata 2021-2023 oraz kwartalne sprawozdania z obowiązkowych szczepień ochronnych według informacji zawartych w kartach uodpornienia przechowywanych przez składającego sprawozdanie i według ilości wykorzystanych szczepionek²³ za poszczególne kwartały w ww. latach. Dane wykazane w sprawozdaniach za IV kwartał ww. lat były spójne ze sprawozdaniami rocznymi pod względem liczb kart uodpornienia przechowywanych przez POZ według roku urodzenia dziecka. Brak dokumentów źródłowych do ww. sprawozdań, na który wpływ miała m.in. rotacja pacjentów oraz ręczne zliczanie danych z kart uodpornienia, uniemożliwiały jednak weryfikację prawidłowości ww. sprawozdań.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że w sprawozdaniach ze szczepień ochronnych (MZ-54) za rok 2021, 2022, 2023 w rubrykach dział II, pozycje 1-11 wykazywano ilość szczepień dzieci i młodzieży na poszczególne choroby zakaźne, a nie liczby dzieci ogólnie zaszczepionych. W Jego ocenie sposób prowadzenia przez Spółkę dokumentacji medycznej w zakresie szczepień ochronnych umożliwił sprawne i zgodne ze stanem faktycznym sporządzenie za okres objęty kontrolą sprawozdań kwartalnych i rocznych w zakresie szczepień ochronnych. Dodał, że w okresie objętym kontrolą Spółka nie sporządzała sprawozdań w zakresie m.in.:

- przyczyn uchylania się od obowiązkowych szczepień ochronnych;
- liczby osób uchylających się;
- liczby niezaszczepionych dzieci w związku z uchylaniem się od obowiązku szczepień.

Dane odnośnie liczby niezaszczepionych dzieci Spółka uzyskiwała za pomocą kontroli kart uodpornienia. W sprawozdaniach kwartalnych wykazywano liczbę dzieci niezaszczepionych, a na druku „zgłoszenie rodziców uchylających się od obowiązku wykonania szczepień dziecka” – dane rodzica/opiekuna, które pozyskiwano z kart uodpornień.

²¹ Sposób dokonania wpisów opisano szerzej w punkcie 1.1 wystąpienia pokontrolnego.

²² Których wzory określono w załącznikach do Rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej z dnia 25 września 2020 r. na rok 2021, z dnia 19 listopada na rok 2022 i z dnia 7 października 2022 r. na rok 2023, odpowiednio: Dz. U. z 2020 r., poz. 2062, ze zm., Dz. U. z 2021 r., poz. 2303, ze zm. i Dz. U. z 2022 r., poz. 2453, ze zm.

²³ Których wzory określono odpowiednio w załączniku nr 4 i 5 do rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych.

Spółka wszystkie sprawozdania roczne i kwartalne za okres objęty kontrolą przekazywała do PSSE w wymaganych terminach²⁴, określonych w odniesieniu do sprawozdań rocznych w części II załączników do rozporządzeń Rady Ministrów w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2021, 2022 i 2023²⁵, a w odniesieniu do kwartalnych sprawozdań w § 13 i 14 rozporządzenia w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych.

(akta kontroli str. 115-152, 431-435, 437-441)

Spółka, według informacji zawartych w kartach uodpomnienia dołączała do kwartalnych sprawozdań z obowiązkowych szczepień ochronnych:

- imienne wykazy osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych²⁶, w których wskazywano imię, nazwisko i pesel dziecka, którego rodzice uchylali się od szczepienia;
- informacje odnośnie danych o rodzicach/opiekunach prawnych niezaszczepionych dzieci²⁷ m.in. tj.: dane adresowe i pesele rodziców/opiekunów prawnych, informacje o brakujących szczepieniach, działaniach podjętych przez POZ, znanych przyczynach odmowy;
- kserokopie kart uodpomnienia niezaszczepionych dzieci;
- pisemne oświadczenia rodziców o braku zgody na szczepienie²⁸, zawierające przyczynę uchylania się według opinii rodzica.

W dokumentacji załączonej do wykazów sporządzanych w okresie objętym kontrolą wykazywano zarówno rodziców, którzy odmawiali zaszczepienia dziecka i złożyli w tym zakresie stosowne oświadczenie²⁹, jak i rodziców którzy nie reagowali na powiadomienia o szczepieniach³⁰. Odmowa szczepienia trojga dzieci wynikała z wpływu ruchów antyszczepionkowych.

W okresie objętym kontrolą wystąpiły trzy odmowy szczepień rodziców trojga dzieci:

- w I kwartale 2021 r. (dotyczy jednego dziecka);
- w I kwartale 2023 r. (dotyczy jednego dziecka);
- w IV kwartale 2023 r. (dotyczy jednego dziecka).

Wykazy ww. aktualizowano na koniec każdego kwartału z okresu objętego kontrolą.

(akta kontroli str. 96-152, 245-259, 289-290)

W okresie objętym kontrolą PSSE przeprowadziła w POZ cztery kontrole w zakresie „oceny realizacji programu szczepień ochronnych”:

- kontrola 19 października 2021 r., w wyniku której stwierdzono nieprawidłowości dot. poprawy skuteczności wezwań osób urodzonych w 2003 r. (18 - latków). Wysłano listownie 197 wezwań na szczepienia, o czym telefonicznie poinformowano PSSE. Do punktu szczepień POZ

²⁴ Sprawozdania roczne wpłynęły do PSSE odpowiednio w dniach: 3 stycznia 2022 r., 2 stycznia 2023 r., 17 stycznia 2024 r. Sprawozdania kwartalne (załącznik nr 4 i 5) wpłynęły do PSSE za poszczególne kwartały 2021 r. w dniach: 31 marca 2021 r., 30 czerwca 2021 r., 30 września 2021 r., 30 grudnia 2021 r., za poszczególne kwartały 2022 r. w dniach: 30 marca 2022 r., 29 czerwca 2022 r., 3 października 2022 r., 28 grudnia 2022 r., za poszczególne kwartały 2023 r. w dniach: 30 marca 2023 r., 28 czerwca 2023 r., 28 września 2023 r. i 28 grudnia 2023 r.

²⁵ vide: przypis 20.

²⁶ Dalej: wykazy.

²⁷ Przekazywane na druku „zgłoszenie rodziców uchylających się od obowiązku wykonania szczepień dziecka”.

²⁸ W przypadku ich złożenia przez rodzica/opiekuna prawnego.

²⁹ Dwa przypadki w okresie objętym kontrolą. W jednym przypadku matka złożyła pisemne oświadczenie o braku zgody (I kwartał 2021 r.) a w jednym przypadku rodzic odmówił zaszczepienia dziecka nie wypisując żadnego oświadczenia (I kwartał 2023 r.), o czym dokonano stosownej adnotacji w dokumentacji.

³⁰ Dotyczy jednego przypadku w okresie objętym kontrolą (IV kwartał 2023 r.).

zgłosiło się 137 osób, które zaszczepiono. Pozostałe 60 osób nie stawilo się na szczepienie z powodu: wyjazdu za granicę, zmiany miejsca zamieszkania, pandemii.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że 60 osób, które się nie zgłosiły, nie zostały zakwalifikowane przez Spółkę jako uchylające się od szczepienia, tylko jako te, które nie zgłosiły się na szczepienia z powodu: wyjazdu za granicę, zmiany miejsca zamieszkania, pandemii. Nie zostały one zgłoszone do PSSE jako uchylające się od obowiązkowego szczepienia. Dodał, że kalendarz szczepień obowiązkowych obejmuje dziecko od 24 godziny życia, do 19 roku życia włącznie. Osoby, które ukończyły 19 lat nie są już objęte obowiązkowym kalendarzem szczepień, w związku z tym nie wysyłano do nich ponownych wezwań;

- kontrola 30 czerwca 2022 r., w wyniku której nie stwierdzono nieprawidłowości;
- kontrola 20 października 2022 r., w wyniku której stwierdzono nieprawidłowości dot. dokonywania zgłoszeń osób uchylających się od szczepień do PSSE oraz zapewnienia dostępu do procedur w gabinecie szczepień. Ustalono z personelem punktu szczepień, aby zwracał szczególną uwagę na dokonywanie zgłoszeń osób uchylających się od szczepień, jeżeli takowe będą. Dodatkowo w trybie natychmiastowym zapewniono dostęp do procedur/standardów poprzez ich wydruk i dostarczenie do punktu szczepień;
- kontrola 10 lipca 2023 r., w wyniku której nie stwierdzono nieprawidłowości.

(akta kontroli str. 260-283, 289-429, 431-435, 460)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą POZ prawidłowo powiadamiał rodziców/opiekunów prawnych o obowiązkowych szczepieniach ochronnych dzieci i młodzieży w badanych 150 sprawach, mimo braku formalnej procedury w tym zakresie. Reagowano też w sytuacji uchylania się od ww. obowiązku, zgłaszając dane osób uchylających się do PSSE. Objęte szczegółowym badaniem 75 szczepień z ww. 150 spraw przeprowadzono zgodnie z zachowaniem zasad określonych powszechnie obowiązującymi w tym zakresie przepisami prawa. Czynności w zakresie ww. szczepień dokumentowano właściwie. W POZ sporządzano i terminowo przekazywano do PSSE roczne i kwartalne sprawozdania dotyczące obowiązkowych szczepień ochronnych. Brak dokumentów źródłowych do ww. sprawozdań spowodowany rotacją pacjentów oraz ręcznym zliczaniem danych z kart uodpornienia uniemożliwiły weryfikację ich prawidłowości.

OBSZAR

2. Działania oświatowo-zdrowotne jednostki podstawowej opieki zdrowotnej w celu realizacji obowiązku szczepień ochronnych dzieci i młodzieży.

Opis stanu
faktycznego

W wyniku oględzin budynku Spółki z zewnątrz oraz czterech pomieszczeń wewnątrz budynku (gabinetu lekarskiego dzieci zdrowych Lekarza POZ – pokój 8D (dalej: „gabinet 8D”), gabinetu szczepień Pielęgniarki POZ – pokój nr 9D (dalej: „gabinet 9D”), korytarza przy gabinetach 8D i 9D, poradni ginekologicznej z gabinetem Położnej POZ - pokój 5R (dalej: „gabinet 5R”), w których lekarz POZ, pielęgniarka POZ oraz położna POZ prowadzili profilaktykę/edukację dotyczącą

korzyści z zaszczepienia dzieci i młodzieży objętych obowiązkiem szczepień ochronnych przeciw chorobom zakaźnym (z wyłączeniem szczepień przeciw COVID-19, grypie i HPV), stwierdzono m.in., że:

- do punktu szczepień dzieci zlokalizowanym na parterze budynku można było się dostać dwoma wejściami, z zewnątrz budynku (wyposażonym w podjazd dostosowany dla wózków) oraz z wnętrza budynku od strony rejestracji;
- na obu wejściach do punktu szczepień dzieci, w widocznym miejscu widniała informacja „Punkt szczepień dzieci”;
- na korytarzu przy gabinetach nr 8D i 9D w widocznym miejscu na ścianie wisiał „Kalendarz szczepień na 2023 rok”;
- w gabinecie 8D, w widocznym miejscu (na blacie szafki z dokumentacją medyczną dotyczącą szczepień) znajdowały się ulotki dotyczące szczepień, w tym m.in.: „Twój przewodnik po świecie szczepień, szczepienia przeciw pneumokokom – edycja 2023”, „Walka z meningokokami to wyścig z czasem liczy się każda minuta”, „Kalendarz szczepień na 2023 rok wraz z programem szczepień ochronnych do lat dwóch”, „ABC szczepień na 6-tkę”, „Szczepienia obowiązkowe i zalecane przed wyjazdem do różnych krajów świata”. Dodatkowo na każdej z dwóch przeciwległych ścianach (nad przewijakami) wisiał „Kalendarz szczepień na 2023 rok”. Gabinet 8D był połączony przejściem z gabinetem 9D;
- w gabinecie 9D, w widocznym miejscu (obok biurka Lekarza POZ) wisiał „Kalendarz szczepień na 2023 rok”. Dodatkowo na parapecie okiennym, przy biurku Lekarza POZ, w widocznym miejscu znajdowały się ulotki dotyczące szczepień jw.;
- w gabinecie 5R nie stwierdzono ulotek dotyczących szczepień. Na ścianie, w widocznym miejscu wisiał plakat ukazujący poszczególne etapy ciąży.

(akta kontroli str. 429-430)

Prezes Zarządu poinformował, że pracownicy Podstawowej Opieki Zdrowotnej (dalej: „POZ”) (lekarze, pielęgniarki i położne) świadczący w okresie objętym kontrolą pracę na rzecz Spółki w jej siedzibie, w czasie wykonywania wizyt z pacjentami tj. dziećmi i młodzieżą objętą obowiązkiem szczepień ochronnych przeciw chorobom zakaźnym (z wyłączeniem szczepień przeciw Covid-19, grypie i HPV) realizowali działania profilaktyczne, oceniali potrzeby i ustalali priorytety zdrowotne realizując profilaktykę i promując świadomość prozdrowotną i odpowiedzialność za własne zdrowie w ramach:

- a) Programu szczepień ochronnych zgodnych z komunikatem Głównego Inspektora Sanitarnego w sprawie Programu Szczepień Ochronnych na lata 2021, 2022 i 2023;
- b) Programu Badań Profilaktycznych Dzieci w ramach realizacji programu opieki nad dzieckiem zdrowym w czasie prowadzonych bilansów zdrowia dzieci zdrowych w ramach profilaktycznych wizyt celem oceny rozwoju dziecka, wczesnego wykrycia problemów i zagrożeń zdrowotnych i reagowania na nie;
- c) Sprawowania opieki nad dziećmi w ramach świadczenia usług opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach zgodnie z treścią Ustawy z 12 kwietnia 2019 r. o opiece zdrowotnej nad uczniami (Dz.U. 2019 r. poz. 1078) w filiach Spółki.

Prezes Zarządu dodał, że powyższe programy realizowano poprzez świadczenie porad udzielanych przez ww. pracownicy POZ placówek Spółki we wszystkich miejscach udzielania porad wymienionych w Rejestrze Podmiotów Wykonujących

Działalność Leczniczą oraz w szkołach objętych przez Spółkę opieką higienistek szkolnych, na rzecz pacjentów małoletnich i ich opiekunów.

W ocenie NIK potwierdzeniem realizacji ww. programów były zapisy w weryfikowanej dokumentacji medycznej w ramach prób opisanych w pkt 1.1. i 1.2 ww. wystąpienia pokontrolnego.

Ponadto Prezes Zarządu stwierdził, że w okresie objętym kontrolą wystąpiły trzy przypadki³¹ odmowy przez rodziców/opiekunów prawnych zaszczepienia ich dzieci przeciwko chorobom wymienionym w rozporządzeniu w sprawie obowiązkowych szczepień ochronnych. Ww. pracownicy POZ wielokrotnie podejmowali tematykę profilaktyki/edukacji dotyczącej korzyści z zaszczepienia dzieci i młodzieży oraz skutków ich niezaszczepienia w formie:

- informacji przekazywanych podczas udzielania porad lekarskich;
- pogadanek z pacjentami i ich opiekunami prawnymi/rodzicami;
- odsyłania do plakatów i ulotek informacyjnych traktujących o korzyściach ze szczepienia profilaktycznego dzieci.

Powyższe treści dotyczące tematyki profilaktyki/edukacji i korzyści z zaszczepienia dzieci i młodzieży oraz skutków ich niezaszczepienia podejmowane były wobec całej populacji nieletnich pacjentów objętej opieką profilaktyczną przez Spółkę. Częstotliwość tych działań wynikała z realizacji kalendarza szczepień profilaktycznych, realizacji kalendarza bilansów zdrowia dzieci, realizacji interwencji profilaktycznych podejmowanych przez higienistki szkolne w filiach Spółki i odbywanych wizyt związanych z udzielaniem porad lekarskich i pielęgniarskich z innych niż w/w powodów. Treścią powyższych spotkań były korzyści wynikające z prowadzenia profilaktycznych szczepień przeciw popularnym patogenom chorobotwórczym i zagrożenia zdrowotne wynikające z uchylenia się od szczepień profilaktycznych.

W ocenie NIK dokumentowano ww. działania profilaktyczne poprzez badanie lekarskie poprzedzające kwalifikację do szczepienia oraz podanie szczepionki, co wynikało z prób opisanych w pkt 1.1 i 1.2. wystąpienia pokontrolnego. Dodatkowo potwierdzeniem realizacji działań profilaktycznych były wyniki anonimowych ankiet – opisane w pkt 1.1. wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 96-114, 460)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

W POZ realizowano profilaktykę dotyczącą korzyści z zaszczepienia dzieci i młodzieży oraz skutków niezaszczepienia, która głównie polegała na informowaniu rodziców/opiekunów prawnych o obowiązkowych i zalecanych szczepieniach ochronnych dzieci i młodzieży, promowaniu szczepień w pomieszczeniach POZ przy pomocy plakatów i ulotek. W okresie objętym kontrolą realizowano obowiązkowe szczepienia ochronne dzieci i młodzieży zgodnie z kalendarzem szczepień. Inne realizowane programy rządowe i samorządowe nie dotyczyły ww. szczepień, a np. Badań Profilaktycznych Dzieci w ramach realizacji programu opieki nad dzieckiem zdrowym w czasie prowadzonych bilansów zdrowia.

³¹ Jeden przypadek w 2021 r. i dwa przypadki w 2023 r.

IV. Uwagi i wnioski

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Gdańsk, 18 kwietnia 2024 r.

Kontroler
Krzysztof Holli

Specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Gdańsku
Dyrektor

p.o. WICEDYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku

2 up.

Ewa Duszka

.....
podpis

